

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 26 februari 1915 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående utgifter för kapitalökning i avseende å de till civildepartementet hörande affärsdrivande verken.

(4:e avd.)

Postverket.

1:o) I den till riksdagen den 14 januari 1915 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t under titel »utgifter för kapitalökning, statens affärsverksamhet», beträffande postverket föreslagit riksdagen att för inköp av inventarier för postverkets behov för år 1916 anvisa 350,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna 175,000 kronor.

Inköp av
inventarier.
[1.]*

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 5—13 i det vid propositionen under rubrik »utgifter för kapitalökning: bil. 1» fogade statsrådsprotokollet över civilärenden för den 14 januari 1915, till vilket utskottet tillåter sig hänvisa.

För ifrågavarande ändamål har för år 1915 anvisats ett belopp av 300,000 kronor, vadan Kungl. Maj:ts föreliggande förslag innebär en höjning av detta anslag med 50,000 kronor. Anslagshöjningen betingas i första hand därav, att ett flertal nya postkontorslokaler under år 1916 komma att tagas i anspråk, föranledande kostnader för möblering och inredning. Ökning av anslagsbeloppet är jämväl erforderlig, för att man i

Utskottets
yttrande.

*) Hänvisar till punkt i den kungl. propositionen.

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 6 saml. 12 häft. (Nr 12.)

önskvärd utsträckning skall kunna bedriva en fortsatt anskaffning dels av vissa tekniska och mekaniska hjälpmedel i det postala arbetet, dels ock av ytterligare ett antal postautomobiler.

Vad särskilt den ifrågasatta automobilansaffningen angår, inhämtas av statsrådsprotokollet, att den erfarenhet, som numera vunnits angående dessa fordons lämplighet för posttransporter, givit vid handen, att automobiler med fördel kunna användas härtill, även där terrängförhållandena äro mindre gynnsamma. Begagnandet av automobiler för detta ändamål har också lämnat ett ekonomiskt fördelaktigt resultat.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för inköp av *inventarier för postverkets behov* för år 1916 anvisa 350,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna 175,000 kronor.

Nybygg-
nader.
[2.]

2:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen att *dels* av det av riksdagen för uppförande å den ännu icke för centralpostkontoret i Stockholm disponerade delen av postverkets tomt inom kvarteret Ridaren i Stockholm, efter rivning av därå uppförda byggnader, av en tillbyggnad samt för vidtagande i sammanhang därmed av vissa förändringar å den nuvarande posthusbyggnaden i samma kvarter beviljade anslaget av 960,000 kronor för år 1916 anvisa ett belopp av 300,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna 100,000 kronor; *dels* medgiva, att för postverkets räkning må inköpas ett område om 1,133,43 kvadratmeter av den riksbanken tillhöriga s. k. tyghustomten i Kristianstad för en köpeskilling, ej överstigande 113,343 kronor 50 öre, samt för inköp av sagda område och påbörjande av byggnadsarbeten å ett posthus därå för år 1916 anvisa ett anslag av 165,000 kronor; *dels ock* för gäldande av en del av köpeskillingen, 711,304 kronor 31 öre, för det för postverkets räkning inköpta område om 5,583,1 kvadratmeter av tomten nr 67 A i Göteborgs stads tolfte rote för år 1916 anvisa ett anslag av 200,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet sid. 13—29.

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehäft en inom andra kammaren av herrar S. Persson i Norrköping och C. Svensson i Eskilstuna väckt, till statsutskottets förberedande behandling överlämnad motion, nr 101, om anvisande av åtskilliga anslag utöver vad

Kungl. Maj:t äskat till utgifter för kapitalökning under statens affärsverksamhet, i vilken motion beträffande postverket föreslagits, att riksdagen måtte *dels* av det för tillbyggnad av centralpostkontoret i Stockholm beviljade anslaget för år 1916 anvisa ett belopp av 450,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna 100,000 kronor; *dels* för påbörjande av nybyggnad för postverket i Linköping för år 1916 anvisa ett belopp av 50,000 kronor; *dels* för påbörjande av posthusbyggnad i Gnesta för år 1916 anvisa ett belopp av 25,000 kronor; *dels ock* för påbörjande av ett nytt centralposthus i Göteborg för år 1916 anvisa ett belopp av 800,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av detta belopp redan under år 1915 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna 150,000 kronor.

Rörande de av motionärerna till stöd för deras hemställan anförda skäl tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har vid prövningen av anslagsäskandena under förevarande punkt till allmänt övervägande förehåft berörda motion, vilken, i huvudsak anslutande sig till motsvarande av vederbörande affärsdrivande verks styrelser till Kungl. Maj:t ingivna framställningar angående anslag för kapitalökning, i sin helhet utmynnar däri, att till utgifter för kapitalökning under statens affärsverksamhet bör anslås, utöver vad Kungl. Maj:t begärt, ett belopp av sammanlagt 4,345,000 kronor.

Utskottets
yttrande.

Beträffande såväl de olika ämbetsverkens framställningar som ock de av Kungl. Maj:t för riksdagen framlagda anslagskraven får utskottet till en början återgiva följande i ovanberörda statsrådsprotokoll intagna tablå, å vilken för jämförelses skull även upptagits de för år 1915 beviljade anslagen.

	1 9 1 5.			1 9 1 6.					
	Beviljade anslag.			Ämbetsverkens anslagskrav.			Förslag i statsverksprop.		
	Låne- medel.	Skatte- medel.	Summa.	Låne- medel.	Skatte- medel.	Summa.	Låne- medel.	Skatte- medel.	Summa.
Postverket.....	—	925,000	925,000	—	2,300,000	2,300,000	—	1,015,000	1,015,000
Telegrafverket ...	4,975,000	550,000	5,525,000	5,800,000	200,000	6,000,000	5,800,000	145,500	5,945,500
Statens järnvägar	20,278,600	4,982,800	25,261,400	15,286,000	6,829,200	22,115,200	13,686,000	5,233,700	18,919,700
Statens vattenfallsverk.....	7,410,000	105,000	7,515,000	9,625,000	150,000	9,775,000	7,175,000	100,000	7,275,000
Summa	32,663,600	6,562,800	39,226,400	30,711,000	9,479,200	40,190,200	26,661,000	6,494,200	33,155,200

De anslag till kapitalökning, som av Kungl. Maj:t nu föreslås till uppförande å 1916 års riksstat, innebära i förhållande till de å 1915 års stat för motsvarande ändamål beviljade en minskning av 6,071,200 kronor. Utskottet vill emellertid erinra därom, att Kungl. Maj:t icke i årets statsverksproposition, i motsats till vad av under sistlidet år var fallet, upptagit de av järnvägsstyrelsen framställda förslag om anvisande av medel för fullföljande av tidigare utav riksdagen beslutade arbeten för nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar. Beträffande härför erforderliga anslag, vilka av järnvägsstyrelsen uppskattats till 730,000 kronor, har departementschefen ställt i utsikt särskild framställning.

Chefen för civildepartementet har till berörda protokoll angående principen för bedömandet av de affärsdrivande verkens anslagskrav uttalat, att man under nuvarande ekonomiska situation härvid kan anlägga två, emot varandra alldeles stridande synpunkter, nämligen dels den rena sparsamhetens, som helt naturligt måste bli starkt framträdande, dels ock angelägenheten för staten att genom sin företagarkerksamhet i möjligaste mån motverka rubbningarna å arbetsmarknaden och hålla i gång sådana allmänna arbeten, vilka icke utan skada för landet kunna inställas eller undanskjutas till framtiden. Den sistnämnda synpunkten gör sig, yttrar departementschefen, särskilt starkt gällande i fråga om de statsföretag, som redan äro påbörjade och vilkas avbrytande därför, fränsett menliga följder i övrigt, skulle medföra avskedande av personal med ty åtföljande arbetslöshet. Då nu angivna, mot varandra stridande synpunkter omöjligt kunna båda i full omfattning tillgodoses, har departementschefen ansett nödvändigt att hålla en medelväg emellan dem, varvid emellertid icke lämnats ur sikte synpunkten att icke genom alltför stark åtstramning av anslagen framkalla forcerade kapitalutlägg framdeles.

Motionärerna hava för sin del ansett, att vid framläggandet av Kungl. Maj:ts nu ifrågavarande äskanden tagits alltför stor hänsyn till besparingssynpunkten och alltför liten hänsyn till statens skyldighet att genom sin egen företagarkerksamhet i möjligaste mån motverka rubbningarna å arbetsmarknaden. Det har synts motionärerna icke vara någon risk och ej heller förenat med större svårighet att med låne-medel bestrida de utav dem föreslagna anslagsökningarna.

Utskottet, som icke underskattar betydelsen därav, att staten under nu rådande förhållanden i största möjliga utsträckning söker bidraga därtill, att arbetstillfällen varda beredda, har i huvudsak funnit den

begränsning av anslagskraven för statens affärsverksamhet, som Kungl. Maj:t vidtagit, vara väl avvägd. Med hänsyn till det förhandenvarande statsfinansiella läget, angående vilket utskottet inhämtat närmare upplysningar, finner sig utskottet ock böra bestämt avstyrka vidtagande, annat än i synnerligen tvingande fall, av någon åtgärd, som skulle innebära nämnvärd ytterligare belastning av 1916 års riksstat utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Utskottet har av nu anförda skäl i allmänhet icke kunnat tillstyrka bifall till de av motionärerna gjorda yrkandena. Och i den mån utskottet ansett sig böra biträda motionärernas förslag, har utskottet funnit sig föranlåtet att förorda i det närmaste motsvarande nedsättningar å vissa av Kungl. Maj:t äskade anslag, varvid utskottet dock icke föreslagit ändring i de anslag, genom vilkas beviljande arbetstillfällen under innevarande år skulle beredas.

Vad nu särskilt angår de för nybyggnader för postverket avsedda anslagen, har utskottet ej funnit tillräckliga skäl vara förebrakta för beviljande av högre belopp än Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet har alltså icke ansett sig kunna tillstyrka vare sig höjning av det utav Kungl. Maj:t begärda anslaget för fortsättande av tillbyggnaden å centralposthuset i Stockholm eller beviljande av anslag för påbörjande av nya posthusbyggnader i Linköping, Gnesta och Göteborg.

Vidkommande tillbyggnaden av centralposthuset i Stockholm inhämtas av statsrådsprotokollet, att generalpoststyrelsen ifrågasatt, att jämväl den två trappor upp i tillbyggnaden belägna våningen, vilken jämte våningen tre trappor upp förut beräknats kunna tills vidare uthyras, omedelbart skulle tagas i anspråk för postverkets räkning för beredande av erforderligt utrymme åt paket- och tidningsexpeditionerna. Såsom ersättning kan, enligt generalpoststyrelsen, lätteligen anordnas motsvarande utrymme i vindsvåningen, allenast genom att denna våning gives en något större höjd. Denna förändring skulle icke behöva draga någon egentligen ökad byggnadskostnad; merkostnaden komme att inskränka sig till utgifterna för själva inredningsarbetena, och dessa kostnader komma enligt styrelsens beräkning icke att uppgå till något större belopp, högst 40,000 å 50,000 kronor. Den nya vindsvåningen skulle, därest den anses böra inredas i samband med byggnadsföretaget, lämpa sig lika väl som våningen därunder för vare sig något statens behov, exempelvis lokal för centralt ämbetsverk, eller för uthyrning till affärs- eller andra lägenheter åt enskilda.

I likhet med departementschefen har utskottet intet att erinra mot ifrågavarande ändringsförslag. Något beslut om utbyggnad av vindsvåningen lär emellertid för närvarande icke vara påkallat.

Beträffande förslaget om uppförande av posthus i Kristianstad får utskottet till en början erinra om följande.

År 1911 medgav riksdagen, efter hemställan av bankoutskottet, att, för beredande av erforderlig byggnadsplats i Kristianstad åt riksbanken och postverket, den västra delen av den kronan tillhöriga, åt Vendes artilleriregemente upplåtna s. k. tyghustomten i Kristianstad finge överlåtas till riksbanken mot en köpeskillning, beräknad efter 100 kronor kvadratmetern. Sedan Kungl. Maj:t lämnat sitt samtycke till tomtöverlåtelsen i fråga och fullmäktige i riksbanken med arméförvaltningen träffat erforderligt avtal om överlåtelsen, övergick tomten, vars areal är 2,266,87 kvadratmeter, till riksbanken mot en köpeskillning av 226,687 kronor. 1913 års riksdag beslöt därefter, likaledes på hemställan av bankoutskottet, att å södra delen av ifrågavarande tomt skulle uppföras en byggnad med lokaler för riksbanken.

I enlighet med förutsättningarna för riksdagens berörda beslut är den norra hälften av tyghustomten i Kristianstad reserverad för en byggnad för postkontoret i staden. Den i ärendet lämnade utredningen har synts utskottet giva vid handen, att det lokalutrymme, som för närvarande står postkontoret till buds, är så knappt tillmätt, att man ej längre torde böra uppskjuta att fatta beslut om uppförande av posthusbyggnad.

Det beräknade kostnadsbeloppet, 198,000 kronor, har med hänsyn å ena sidan till den hyresavkastning, som byggnaden beräknas komma att giva, samt å andra sidan till det förhållandet, att posthusbyggnaden måste uppföras i en stil harmonierande med bankbyggnaden, på grund varav svårighet uppstått att på mest ekonomiska sätt utnyttja tomtutrymmet, icke givit utskottet anledning till erinran.

Vidkommande slutligen Kungl. Maj:ts förslag, att av den resterande köpeskillningen för posthustomten i Göteborg, 461,304 kronor 31 öre, vilket belopp skall erläggas den 2 januari 1917, 200,000 kronor måtte uppföras å 1916 års riksstat, har utskottet icke funnit skäl till anmärkning.

Då utskottet ej heller i övrigt haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, får utskottet alltså hemställa,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herrar Perssons i Norrköping

och Svenssons i Eskilstuna ovanberörda motion, i vad densamma beträffande anslagen till postverket skiljer sig från Kungl. Maj:ts framställning, må,

a) av det av riksdagen för uppförande å den ännu icke för centralpostkontoret i Stockholm disponerade delen av postverkets tomt inom kvarteret Riddaren i Stockholm, efter rivning av därå uppförda byggnader, av en tillbyggnad samt för vidtagande i sammanhang därmed av vissa förändringar å den nuvarande posthusbyggnaden i samma kvarter beviljade anslaget av 960,000 kronor för år 1916 anvisa ett belopp av 300,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna 100,000 kronor;

b) medgiva, att för postverkets räkning må inköpas ett område om 1,133,43 kvadratmeter av den riksbanken tillhöriga s. k. tyghustomten i Kristianstad för en köpeskilling, ej överstigande 113,343 kronor 50 öre, samt för inköp av sagda område och påbörjande av byggnadsarbeten å ett posthus därå för år 1916 anvisa ett anslag av 165,000 kronor; samt

c) för gäldande av en del av köpeskillingen, 711,304 kronor 31 öre, för det för postverkets räkning inköpta område om 5,583,1 kvadratmeter av tomten nr 67 A i Göteborgs stads tolfte rote för år 1916 anvisa 200,000 kronor.

Telegrafverket.

3:o) I avseende å utgifterna för kapitalökning, i vad dessa angå telegrafverket, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels medgiva att för telegrafverkets räkning må inköpas tomten nr 2 i kvarteret Draken i Uppsala för en köpeskilling av 85,000 kronor, och att å nämnda tomt må uppföras en telegrafstationsbyggnad för en kostnad, icke överstigande 300,000 kronor, samt att likaledes för telegrafverkets räkning må för en köpeskilling av 10,500 kronor inköpas en fastighet i Östavall, bestående av dels en lägenhet om 6 kvadratref, 5,64 kvadratstänger, avsöndrad från 10¹/₃ mål av Hålsnåset nr 1, dels lägenheten

Inköp och
bebyggande
av fastig-
heter.

[3.]

Fridhem nr 4 om 4,440 kvadratmeter, avsöndrad från Hålsnäset nr 1 om 9¹³/₁₆ mål, allt i Haverö socken av Västernorrlands län, dels ock för år 1916 anvisa till inköp och bebyggande av fastigheter för telegrafverkets räkning ett anslag av 145,500 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes i ovannämnda statsrådsprotokoll sid. 31—38.

I den under nästföregående punkt omförmälda, av herrar *Persson* i Norrköping och *Svensson* i Eskilstuna väckta motionen nr 101 inom andra kammaren har föreslagits, att riksdagen med bifall till av telegrafstyrelsen gjord framställning må för år 1916 till inköp och bebyggande av fastigheter för telegrafverkets räkning anvisa ett anslag av 200,000 kronor.

Utskottets
yttrande.

Det under förevarande punkt av Kungl. Maj:t äskade anslaget är avsett att användas på följande sätt:

för fortsättande av arbetet å telegrafstationsbyggnaden i Eskilstuna	kronor	35,000: —
» inköp av tomt och påbörjande av stationsbyggnad i Uppsala	»	100,000: —
» inköp av fastighet i Östavall	»	10,500: —
<hr/>		
Summa kronor		145,500: —

Vad först angår det för fortsättande av arbetet å stationsbyggnaden i Eskilstuna för år 1916 erforderliga beloppet, upptager telegrafstyrelsens, till grund för motionärernas hemställan liggande anslagsäskande ett belopp av 75,000 kronor. På de under nästföregående punkt utvecklade skäl har utskottet emellertid icke ansett sig kunna tillstyrka beviljande av högre anslag än Kungl. Maj:t föreslagit, eller 35,000 kronor.

Vidkommande därefter frågan om inköp av tomt samt uppförande av telegrafstationsbyggnad i Uppsala, synes det utskottet vara ådaga-lagt, att de nu av telegrafverket disponerade, i riksbankshuset inrymda lokalerna icke lämna utrymme för de utvidgningar, som i anledning av den stegrade trafiken måste vidtagas. Verkställd utredning har vidare givit vid handen, att det ökade lokalbehovet icke lämpligen kan tillgodoses inom riksbankshuset. Det måste nämligen anses uteslutet att anordna de erforderliga nya lokalerna vare sig genom påbyggnad eller ombyggnad av detsamma, enär husets konstruktion ej synes utan dyrbara förstärkningar tillåta utvidgning genom anordnande av en ny, modern telefonstation. Fördens skull lär ingen annan utväg stå till

buds än att inköpa ny tomt samt därå uppföra särskild telegrafstationsbyggnad.

Vad beträffar den till inköp föreslagna tomten har utskottet med hänsyn till dess förmånliga belägenhet icke funnit anledning till erinran mot det begärda priset, 85,000 kronor.

I fråga om förslaget rörande tomtens bebyggande har utskottet icke kunnat undgå att finna utredningen härutinnan mindre fullständig. Emellertid har utskottet, som tagit del av vissa efter avgivandet av statsverkspropositionen utarbetade förslagsritningar till byggnaden, på grund av det trängande lokalbehovet ansett sig böra tillstyrka riksdagen att nu fatta beslut om byggnadens utförande. Den för byggnaden beräknade kostnaden, 300,000 kronor, har väl synts utskottet avsevärt hög, men då å ena sidan grundförhållandena i Uppsala äro sådana, att grundläggning bör ske å tomtens hela område, ehuru den byggnad, som nu är avsedd att uppföras, icke skulle upptaga mera än en del därav, samt å andra sidan det för telegrafverket obehövlige utrymmet i bottenvåningen är avsett att användas till butikslokaler, vilka kunna förväntas inbringa en icke oväsentlig hyra, har utskottet icke ansett sig böra göra någon erinran mot den verkställda beräkningen.

Av byggnadskostnaden har Kungl. Maj:t, såsom av det förestående framgår, å 1916 års stat uppfört ett belopp av 15,000 kronor. Telegrafstyrelsens motsvarande förslag, till vilket motionärerna anslutit sig, upptager ett belopp av 29,500 kronor. Utskottet har icke funnit skäl att härutinnan frånga vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Mot det föreslagna inköpet av fastighet i Östavall, för beredande av bostäder åt den linjeförman, som förestår sjätte distriktets förråd, samt för de å samma plats sysselsatta telegrafarbetarne, har utskottet icke haft något att erinra.

I enlighet med vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts föreliggande framställning samt med avslag å herrar Perssons i Norrköping och Svenssons i Eskilstuna ovanberörda motion, i vad densamma, beträffande anslagen till telegrafverket, skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, må

a) medgiva, att för telegrafverkets räkning må inköpas tomten nr 2 i kvarteret Draken i Uppsala för en köpeskilling av 85,000 kronor och att å nämnda tomt må uppföras en telegrafstationsbyggnad för en kostnad icke överstigande 300,000 kronor;

b) medgiva, att för telegrafverkets räkning må för en köpeskilling av 10,500 kronor inköpas en fastighet i *Östavall*, bestående av dels en lägenhet om 6 kvadratrev 5,64 kvadratstänger, avsöndrad från 10 ¹/₃ mål av Hålsnäset nr 1, dels lägenheten *Fridhem* nr 4 om 4,440 kvadratmeter, avsöndrad från Hålsnäset nr 1 om 9 ¹³/₁₆ mål, allt i Haverö socken av Västernorrlands län; samt

c) anvisa för år 1916 till *inköp och bebyggande av fastigheter för telegrafverkets räkning* ett anslag av 145,500 kronor.

Fortsatt
utveckling
av statens
telefon- och
telegraf-
väsande.

[4.]

4:o) Kungl. Maj:t har under punkt 4 föreslagit riksdagen att för fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsande för år 1916 anvisa ett anslag, att utgå av lånemedel, av 5,800,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

Utredning i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet sid. 39—47.

Utskottets
yttrande.

Ifrågavarande anslag är avsett att användas i enlighet med följande sammanställning:

I.	Interurbana telefonledningar m. m.	kronor 1,776,770: —	
	Oförutsedda »	» 73,230: —	1,850,000: —
II.	Anläggning av nya växelstationer	» 300,000: —	
	» » » landsledningar	» 58,450: —	
	» » kabelvägar m. m.	» 1,167,900: —	
	» » nya abonnentledningar	» 1,495,000: —	
	Oförutsedda arbeten	» 101,650: —	3,123,000: —
III.	Anläggning av nya radiostationer	» 800,000: —	
	» » » telegrafledningar	» 27,000: —	827,000: —
		Summa kronor 5,800,000: —	

Kungl. Maj:ts förslag innebär, i jämförelse med vad som för år 1915 anvisats för fortsatt utveckling av statens telegraf- och telefonväsande, att anslaget skulle ökas för interurbana telefonledningar med 350,000 kronor, för det lokala telefonnätet med 23,000 kronor samt för telegrafanläggningar med 777,000 kronor eller sammanlagt med 1,150,000 kronor.

Mot de föreslagna ökningarna av de för telefonanläggningar avsedda beloppen har utskottet intet att erinra.

Vad beträffar det för anläggning av nya radiostationer beräknade beloppet, 800,000 kronor, har utskottet väl funnit detsamma synnerligen betydande. Genom anvisande av dessa medel skulle emellertid icke blott hela den svenska kusten kunna göras tillgänglig för trådlös telegrafering utan även öppnas möjlighet för internationell radiotelegrafering. På grund av den stora betydelsen härav såväl ur sjöfartssäkerhets- och kommersiella som andra synpunkter, har utskottet funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts framställning jämväl i denna del.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för *fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende* för år 1916 anvisa ett anslag av 5,800,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

Statens järnvägar.

5:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att *dels* till utförande av nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar anvisa för år 1916 ett belopp av 3,233,700 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna ett belopp av 460,000 kronor; *dels ock* medgiva, att i statsrådsprotokollet över civilärenden den 14 januari 1915 omförmälda områden vid Höganäs övre och nedre stationer må, efter medgivande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, avyttras och de vid försäljningen inflytna medel gottskrivas statens järnvägars fond för inköp av mark vid järnvägsstationer.

Nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar.

[5.]

Utredningen i ärendet återfinnes i ovanberörda statsrådsprotokoll sid. 47—81.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 19, har herr *E. Lindblad* hemställt om sådan ändring i Kungl. Maj:ts förslag, att däri upptagna anslag för utvidgning av spårsystemen vid Simonstorps och Strängsjö stationer, tillsammans 55,500 kronor, skulle utgå. Vidare har i en inom första kammaren väckt motion, nr 44, herr *Rosén* hemställt om sådan ändring av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, att anslag till ombyggnad av järnvägsbron över Öre älv skulle utgå med 300,000 kronor i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna 100,000 kronor. I merberörda av herrar *Persson* i Norrköping och *Svensson* i Eskilstuna väckta motion nr 101 inom andra kammaren har slutligen hemställts,

att till utförande av nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar måtte i enlighet med av järnvägsstyrelsen gjorda framställningar för år 1916 anvisas ett belopp av 4,099,200 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna 800,000 kronor.

Beträffande vad motionärerna anfört till stöd för berörda yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottets
yttrande.

Det av Kungl. Maj:t för ifrågavarande ändamål äskade beloppet är avsett att fördelas på följande sätt:

för husbyggnader, boställshus	kronor	111,900: —
» » övriga hus	»	16,000: —
» spåranordningar	»	599,400: —
» övriga anläggningar	»	360,500: —
» större arbeten	»	695,900: —
» växel- och signalsäkerhetsanläggningar	»	800,000: —
» diverse arbeten	»	650,000: —
		<hr/>
		Kronor 3,233,700: —

Vad först husbyggnaderna angår, hava kostnaderna för den föreslagna banmästarstugan vid Kopparåsen samt de ifrågasatta bostadshusen för verkstadspersonalen vid Notviken synts utskottet väl höga. Vad särskilt beträffar banmästarstugan vid Kopparåsen, som beräknats kosta 12,500 kronor, är emellertid att märka, att å vinden finnes utrymme för en lägenhet om ett rum och kök, vilken lägenhet vid framtida förefallande behov kan inredas. I fråga om såväl nämnda banmästarstuga som ock de föreslagna bostadshusen vid Notviken gäller för övrigt, att husbyggnaderna i de nordligaste delarna av landet av olika orsaker visat sig vara avsevärt — ända till tjugo procent — dyrare än längre söderut. Vid nu angivna förhållanden har utskottet icke ansett sig böra ifrågasätta någon sänkning av de för ifrågavarande byggnader beräknade beloppen. Vidkommande Kungl. Maj:ts i övrigt för husbyggnader gjorda äskanden har utskottet icke funnit anledning till anmärkning.

I avseende å de för spåranordningar äskade anslagen har utskottet icke haft annat att erinra, än att den till en kostnad av 56,000 kronor beräknade anläggningen av tågmötesplats vid Kortebo, mellan Jönköpings och Bankeryds stationer, synes med hänsyn såväl till det ej synnerligen långa avståndet mellan nämnda båda stationer som till det

jämförelsevis ringa tågantalet å ifrågavarande bansträcka, kunna utan större olägenhet anstå till ett kommande år. Beträffande den av herr Lindblad gjorda framställningen, att de av Kungl. Maj:t föreslagna utvidgningarna av spårsystemen vid Simonstorps och Strångsjö icke måtte komma till utförande, synes behovet av spårförlängning vid dessa stationer vara lika stort som vid övriga stationer, där sådan åtgärd ansetts erforderlig. Det förhållandet, att möjligen någon nedgång av fjärrgodstrafiken å linjen Katrineholm—Norrköping kan komma att inträffa, sedan linjen Järna—Norrköping öppnats för allmän trafik, får nämligen icke någon inverkan på godstågens *längd*, enär framförande av kortare tåg än tillgänglig dragkraft tillåter får anses uteslutet.

Mot Kungl. Maj:ts förslag, i vad angår under rubriken »övriga anläggningar» upptagna arbeten, har utskottet icke haft något att erinra.

Under gruppen »större arbeten» har Kungl. Maj:t bland annat begärt ett anslag av 187,000 kronor för anordnande i Örnsköldsvik av kaj för koleramottagning samt upplagsplats för stenkol. Utskottet har väl funnit goda skäl vara förebragta för vidtagande av förbättrade anordningar i berörda avseende, men då något tvingande behov att innevarande år anvisa medel för anläggningarnas utförande icke synes föreligga, har utskottet icke ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts framställning i förevarande del.

Behovet av ombyggnad av bron över Öre älv har utskottet funnit ådagalagt. Vad beträffar det härför erforderliga anslaget för år 1916 har det visserligen synts utskottet i hög grad önskligt att få ifrågavarande broutbyte — vilket såsom av statsrådsprotokollet inhämtas är det sista å norra stambanan, för vilket anslag erfordras — verkställt inom den närmaste framtiden; men har utskottet under föreliggande situationen icke ansett sig kunna gå utöver Kungl. Maj:ts förslag. Härvid får utskottet — under hänvisning till bilagda, från järnvägsstyrelsen erhållna promemoria (Bil. A) — framhålla, dels att det ingalunda förefinnes någon visshet, att en höjning av anslaget för år 1916 till 300,000 kronor, såsom motionärerna i ämnet föreslagit, skall nämnvärt fortskynda arbetets avslutande, dels ock att den nuvarande bron med den tågbelastning, som för närvarande är föreskriven, erbjuder samma trafiksäkerhet, som den nya bron kommer att göra med den belastning, som är avsedd för denna. Utskottet vill slutligen betona, att en förhöjning av ifrågavarande anslagsbelopp, utöver vad Kungl. Maj:t begärt, icke kan få någon betydelse för beredande av arbetstillfällen under innevarande år.

Mot vad Kungl. Maj:t i övrigt under rubriken »större arbeten» föreslagit har utskottet ej funnit skäl till anmärkning liksom ej heller

i fråga om äskandena av medel för växel- och signalsäkerhetsanläggningar samt diverse arbeten.

Vad sluttligen angår de i herrar Perssons och Svenssons merberörda motion avsedda, av järnvägsstyrelsen ursprungligen framställda förslag, vilka icke av Kungl. Maj:t upptagits, har utskottet på förut anförda skäl icke kunnat biträda desamma.

Med de av utskottet förordade nedsättningar, tillhopa 243,000 kronor, i Kungl. Maj:ts anslagsäskanden skulle anslaget till utförande av nya byggnader och anläggningar vid de trafikerade järnvägarna komma att utgå med 2,990,700 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag torde av detta belopp bära under år 1915 förskottsvis utgå 460,000 kronor.

Mot Kungl. Maj:ts förslag, att riksdagen måtte medgiva, att de områden vid Höganäs övre och nedre stationer, vilka genom den beslutade sammanslagningen av dessa båda stationer bliva för statens järnvägar obehövlige, måtte få, efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall, avyttras och de vid försäljningen influtna medlen gottskrivas statens järnvägars fond för inköp av mark vid järnvägsstationer, från vilken fond uttagits de medel, som erfordrats för likvidering av mark för den nya stationen, har utskottet intet att erinra.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts föreliggande framställning samt med avslag å dels herr Lindblads ovanberörda motion nr 19, dels herr Roséns omförmälda motion nr 44, i vad densamma skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, dels ock herrar Perssons i Norrköping och Svenssons i Eskilstuna meromnämnda motion nr 101, för så vitt densamma beträffande anslag till nu ifrågavarande ändamål skiljer sig från utskottets förslag, må

a) till *utförande av nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar* anvisa för år 1916 ett belopp av 2,990,700 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna ett belopp av 460,000 kronor,

b) medgiva, att i statsrådsprotokollet över civilärenden den 14 januari 1915 omförmälda områden vid Höganäs övre och nedre stationer må, efter medgivande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, avyttras och de vid försäljningen influtna medel gottskrivas statens järnvägars fond för inköp av mark vid järnvägsstationer.

6:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för inköp av mark, som erfordras för utvidgning av vissa järnvägsstationer, för år 1916 anvisa ett anslag, att utgå av lånemedel, av 400,000 kronor.

Anslag till
mark-
förvärf för
statens
järnvägar.

[6.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 82 i statsrådsprotokollet.

För ifrågavarande ändamål har å 1915 års riksstat anvisats ett belopp av 300,000 kronor. Av inhämtade upplysningar har utskottet funnit behovet av den äskade anslagsökningen ådagalagt, vadan utskottet hemställer,

att riksdagen må för *inköp av mark, som erfordras för utvidgning av vissa järnvägsstationer*, för år 1916 anvisa ett anslag av 400,000 kronor.

7:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att av det för utförandet av vissa förändringar av spårsystemet vid Centralstationen i Stockholm jämte därmed sammanhängande arbeten beviljade anslaget å 5,480,000 kronor för år 1916 anvisa, att utgå av lånemedel, 2,000,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel redan under år 1915 förskjuta 500,000 kronor.

Förändringar vid
Centralstationen i
Stockholm.

[7.]

Då utskottet icke haft något att erinra mot vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, får utskottet, under åberopande av vad statsrådsprotokollet å sid. 83—84 i ärendet innehåller, hemställa,

att riksdagen må av det för utförandet av *vissa förändringar av spårsystemet vid Centralstationen i Stockholm jämte därmed sammanhängande arbeten* beviljade anslaget å 5,480,000 kronor för år 1916 anvisa 2,000,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel redan under år 1915 förskjuta 500,000 kronor.

8:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för fortsättande av arbetena med ombyggnad av Malmö statsbangård för år 1916 anvisa, att utgå av lånemedel, ett belopp av 1,000,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna 500,000 kronor.

Ombyggnad
av Malmö
bangård.

[8.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 85—86 i statsrådsprotokollet.

I sammanhang med förevarande fråga, har utskottet till behandling förehaft ett i herrar *Perssons* i Norrköping och *Svenssons* i Eskilstuna

förenämnda motion nr 101 inom andra kammaren framställt yrkande, att riksdagen, med bifall till av järnvägsstyrelsen gjord framställning, må till den i ombyggnad av bangården i Malmö ingående verkstadsanläggningen anvisa för år 1916 ett belopp av 1,000,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna ett belopp av 500,000 kronor.

*Utskottets
yttrande.*

I enlighet med därom av Kungl. Maj:t gjord framställning beviljade 1913 års riksdag för ombyggnad av Malmö statsbangård ett anslag av 6,166,000 kronor och anvisade därav för år 1914 ett belopp av 200,000 kronor. Därefter har 1914 års senare riksdag för år 1915 för ändamålet anvisat ett belopp av 1,000,000 kronor.

Vid fattandet av beslutet angående ombyggnaden av Malmö bangård beviljades icke något anslag för den förflyttning av statens järnvägars, inom det nuvarande bangårdsområdet belägna reparationsverkstäder, vilken förflyttning var en förutsättning för att själva bangårdsombyggnaden skulle kunna verkställas. Flyttningen av de nuvarande verkstäderna till den plats vid Östervärn, som därför avsetts, beräknades i 1913 års proposition angående bangårdsomläggningen medföra en kostnad av 1,400,000 kronor, vilket belopp skulle täckas av statens järnvägars förnyelsefond. För beredande i samband med flyttningen av erforderlig ökning av verkstadsutrymmet beräknades en kostnad av 1,000,000 kronor, som borde utgå av anslagsmedel. Sistnämnda belopp förutsattes komma att erfordras under 1916 eller 1917.

Nu har, såsom av statsrådsprotokollet inhämtas, järnvägsstyrelsen vid framställning av förslag om beredande av medel för fortsättande under år 1916 av bangårdsombyggnaden, vilket förslag av Kungl. Maj:t upptagits, jämväl hemställt om anvisande av förenämnda för verkstadsanläggningens utförande erforderliga anslagsbelopp, 1,000,000 kronor, varav i förskott för år 1915 borde utanordnas 500,000 kronor. Sistnämnda förslag har departementschefen emellertid av statsfinansiella skäl icke ansett sig kunna förorda.

Mot Kungl. Maj:ts förslag om anvisande för år 1916 av 1,000,000 kronor för fortsättande av arbetena med anläggning av Malmö statsbangård har utskottet haft så mycket mindre att erinra, som det syns utskottet i hög grad angeläget, att jämväl ombyggnaden av järnvägsverkstäderna i Malmö påbörjas inom den närmaste framtiden. Såsom i statsrådsprotokollet upplyses, har järnvägsstyrelsen uppgivit, att det enligt den utarbetade planen för bangårdsombyggnaden för spåranläggningarnas ändamålsenliga bedrivande är alldeles nödvändigt, att den nya verkstaden med det snaraste blir färdigställd, så att den gamla

kan nedrivas. Den gamla verkstadens läge omöjliggör nämligen utläggande av nya tågspår samt erforderliga spårförbindningar till nya godsstationen och frilastspår m. m.

Därest anslag för verkstadsombyggnaden icke nu beviljas, kommer avslutandet av samtliga de med bangårdsonläggningen förenade arbetena att fördröjas minst ett år utöver den ursprungliga planen. Det synes utskottet, att ett sådant frångående av planen bör, så vitt görligt är, undvikas. Då utskottet funnit det vara möjligt att genom begränsningar av andra förhållandevis mindre trängande anslagskrav för statens järnvägar i det närmaste inbespara det belopp, som kan anses behöfligt för att verkstadsanläggningen skall kunna påbörjas med det snaraste, har utskottet fördenskull funnit sig böra tillstyrka riksdagen att nu bevilja det för denna anläggning beräknade anslaget, 1,000,000 kronor, samt därav för år 1916 anvisa 600,000 kronor. Av sistnämnda belopp torde 500,000 kronor böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande redan innevarande år. I händelse av behov lär nästkommande års riksdag anvisa för verkstadsanläggningens avslutande erforderliga medel, 400,000 kronor, till utgående redan i början av år 1916.

Av det belopp, 500,000 kronor, som under 1915 torde böra utanordnas för verkstadsanläggningens påbörjande, kunna enligt vad utskottet inhämtat ungefär 250,000 kronor antagas komma att utgå såsom arbetslöner.

I enlighet med vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förvarande framställning samt i anledning av herrar Perssons i Norrköping och Svenssons i Eskilstuna ovanberörda motion, må

a) för *fortsättande av arbetena med ombyggnad av Malmö statsbangård* för år 1916 anvisa ett belopp av 1,000,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna 500,000 kronor;

b) för *ombyggnad av statens järnvägars reparationsverkstäder i Malmö* bevilja ett anslag av 1,000,000 kronor samt därav för år 1916 anvisa ett belopp av 600,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna 500,000 kronor.

9:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för fortsättande av arbetet med utläggande av ytterligare ett järnvägsspår mellan Norrköping och Mjölby för år 1916 anvisa, att utgå av lånemedel, ett belopp

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 6 saml. 12 häft. (Nr 12.)

3

Anläggning
av dubbel-
spår Norr-
köping—
Mjölby.

[9.]

av 2,150,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel redan under år 1915 förskjuta 750,000 kronor.

Under hänvisning till vad statsrådsprotokollet sid. 86 i ärendet innehåller får utskottet hemställa,

att riksdagen må för fortsättande av arbetet med utläggande av *yttre järnvägsspår mellan Norrköping och Mjölby* för år 1916 anvisa ett belopp av 2,150,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel redan under år 1915 förskjuta 750,000 kronor.

Täckande
av kost-
nader för
markinköp
vid Södertälje.

[10].

10:o) Kungl. Maj:t har under punkt 10 föreslagit riksdagen att *dels* för täckande av kostnaderna för inköp av de i statsrådsprotokollet över civilärenden den 14 januari 1915 omförmälda fastigheter för Södertälje för år 1916 bevilja ett anslag, att utgå av lånemedel, av högst 286,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna nämnda belopp, *dels ock* medgiva, att järnvägsstyrelsen må, efter av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall givet bemyndigande, försälja de delar av samma fastigheter, som provas ej kunna ifrågakomma att utnyttjas för statens järnvägars räkning, med skyldighet för styrelsen att till riksgäldskontoret inleverera genom sådan försäljning inflytande medel.

Utredningen i ärendet återfinnes i åberopade statsrådsprotokollet sid. 87—94.

Utskottets
yttrande.

Såsom i den till 1912 års riksdag avlåtna propositionen angående anslag för fortsättande av utläggning av ytterligare ett dubbelspår mellan Rönninge och Järna meddelades, hade ifrågavarande inköp under år 1910 av järnvägsstyrelsen verkställt för anskaffande av erforderlig mark för utförande av stationsanordningarna vid Södertälje enligt den vid sistnämnda års riksdag beslutade så kallade Glasbergalinjen. Beträffande sättet för reglerande av den värdeminskning — i propositionen upptagen till 142,000 kronor — som berörda fastigheter beräknades komma att undergå, på grund av att den så kallade Näslinjen skulle komma till utförande i stället för Glasbergalinjen, fattade 1912 års riksdag icke något beslut.

Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag innebär, att särskilt anslag skall anvisas för ersättande av det förskott, järnvägsstyrelsen av omhänderhavda medel utbetalat för ifrågavarande markinköp, efter avdrag

av influtna hyror m. m., samt att efter verkställd försäljning av de delar av fastigheterna, som ej kunna ifrågakomma att utnyttjas för statens järnvägars räkning, den uppstående förlusten skall påföras kapitalvärdet för bandelen Rönninge—Ström.

Även om utskottet icke förbiser önskvärdheten av, att det av järnvägsstyrelsen utbetalda förskottet varder ersatt, har utskottet ansett lämpligast att härmed anstår, till dess försäljningen av de för staten obehövlige områdena blivit slutförd, varigenom regleringen av förskottet kan på en gång slutgiltigt ordnas.

Vad avyttrandet av fastigheterna angår, förutsätter utskottet, att försäljningen icke onödigtvis forceras, utan att lämplig tidpunkt härför avvaktas.

I enlighet med den av utskottet ovan angivna uppfattningen torde riksdagens beslut nu böra inskränkas till lämnande av medgivande att markförsäljningen må äga rum samt att inflytande försäljningsmedel må användas till ersättande av det förskott, som utbetalats för inköp av fastigheterna i fråga.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning må medgiva, att järnvägsstyrelsen, efter av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall givet bemyndigande, må försälja de delar av i statsrådsrådsprotokollet över civilärenden den 14 januari 1915 omförmälda fastigheter vid Södertälje, vilka ej kunna ifrågakomma att utnyttjas för statens järnvägars räkning, ävensom att härvid inflytande försäljningsmedel må användas till ersättande av det förskott, som utbetalats för inköp av samma fastigheter.

11:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för år 1916 till anskaffande av ny rullande materiell vid statens järnvägar bevilja ett anslag, att utgå av lånemedel, av 3,800,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna 525,000 kronor.

Anslag till
ny rullande
materiell
för statens
järnvägar.

[11.]

Över denna framställning har utskottet redan avgivit särskilt utlåtande, varom utskottet velat härigenom

erinra.

Inventarier
och förlag
för statens
järnvägar.

12:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen att för nya inventarier och ökat förlag vid statens järnvägar anvisa ett anslag för år 1916 av 2,000,000 kronor.

[12.]

I enlighet med grunderna för 1911 års budgetreform har i riksstaten för vart och ett av åren 1912—1915 uppförts ett anslag för nya inventarier och ökat förlag vid statens järnvägar, vilket anslag utgått med 2,000,000 kronor årligen. Utskottet, som ej har något att erinra mot att samma belopp anvisas jämväl för år 1916, har emellertid velat ifrågasätta, huruvida icke för framtiden detta anslag lämpligen kan uppdelas i tvenne särskilda anslag, avseende det ena nya inventarier och det andra ökat förlag.

Under uttalande härav får utskottet hemställa,

att riksdagen må för nya inventarier och ökat förlag vid statens järnvägar anvisa ett anslag för år 1916 av 2,000,000 kronor.

Anslag till
statsbane-
byggnaden
Ulriksfors—
Volgsjön.

[13.]

13:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen dels att till fortsättning av statsbanan Ulriksfors—Volgsjön för år 1916 anvisa ett anslag, att utgå av lånemedel, av 2,050,000 kronor, dels ock medgiva, att av tillgängliga medel eller av det till fortsättning av statsbanan Sveg—Brunflo för år 1915 anvisade anslaget å 1,800,000 kronor, ett belopp av 500,000 kronor må, mot gottgörelse efter ingången av år 1916 av det för samma år till fortsättning av statsbanan Ulriksfors—Volgsjön anvisade anslag, till sistnämnda företag utanordnas.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet sid. 100—103.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) till fortsättning af statsbanan Ulriksfors—Volgsjön för år 1916 anvisa ett anslag av 2,050,000 kronor,

b) medgiva, att av tillgängliga medel eller av det till fortsättning av statsbanan Sveg—Brunflo för år 1915 anvisade anslaget å 1,800,000 kronor ett belopp av 500,000 kronor må, mot gottgörelse efter

ingången av år 1916 av det för samma år till fortsättning av statsbanan Ulriksfors—Volgsjön anvisade anslag, till sistnämnda företag utanordnas.

14:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen att till fortsättning av statsbanan Sveg—Brunflo för år 1916 anvisa ett anslag, att utgå av lånemedel, av 2,000,000 kronor.

Anslag till
statsbane-
byggnaden
Sveg—
Brunflo.

[14.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 103—105 i statsrådsprotokollet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *fortsättning av statsbanan Sveg—Brunflo* för år 1916 anvisa ett anslag av 2,000,000 kronor.

Statens vattenfallsverk.

15:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att av det för anläggning av ny farled mellan Vänersborg och Göteborg av riksdagen beviljade anslaget å 22,800,000 kronor för år 1916 anvisa ett belopp, att utgå av lånemedel, av 1,000,000 kronor.

Anslag för
anläggning
av ny farled
mellan
Vänersborg
och
Göteborg.

Utredningen i ärendet återfinnes i åberopade statsrådsprotokollet sid. 106—108.

[15.]

I herrar *Perssons* i Norrköping och *Svenssons* i Eskilstuna meranämnda motion nr 101 inom andra kammaren hemställas att för ifrågasvarande ändamål må för år 1916 anvisas ett belopp av 1,300,000 kronor.

Av det för kanalanläggningen mellan Vänersborg och Göteborg beviljade anslaget återstår ett ännu icke anvisat belopp av 1,300,000 kronor. Av statsrådsprotokollet framgår, att enligt uppgift av vattenfallsstyrelsen anledning finnes att antaga, att detta belopp skall bliva tillräckligt för kanalanläggningens fullbordande enligt den år 1910 fastställda planen. Styrelsen har emellertid ansett osäkert, huruvida kostnaden, 95,000 kronor, för den av 1913 års riksdag medgivna fördjupningen av den s. k. Stallbackakanalen, vilket arbete icke ingick i 1910 års plan, skall kunna bestridas av det ursprungliga anslaget, vilket tills vidare belastats med samma kostnad.

Utskottet, som, i anslutning till sina förut utvecklade synpunkter, icke kunnat tillstyrka att för kanalarbetets fortsättande under år 1916 anvisas högre belopp än som av Kungl. Maj:t föreslagits, hemställer,

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts föreliggande framställning samt med avslag å herrar Perssons i Norrköping och Svenssons i Eskilstuna ovanberörda motion, i vad densamma beträffande anslag för nu ifrågavarande ändamål skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, må av det för *anläggning av ny farled mellan Vänersborg och Göteborg* av riksdagen beviljade anslaget å 22,800,000 kronor för år 1916 anvisa ett belopp av 1,000,000 kronor.

Ombyggnad
av Hisings-
bron över
Göta älv.

[16.]

16:o) Kungl. Maj:t har vidare föreslagit riksdagen att medgiva, att av det belopp, som redan anvisats på det år 1909 av riksdagen beviljade anslag å 22,800,000 kronor för anläggning av en ny farled mellan Vänersborg och Göteborg, må såsom bidrag till ombyggnad av Hisingsbron över Göta älv med fria genomfartsöppningar av 17,5 meters bredd användas ett belopp av 20,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet sid. 109—113.

Utskottets
yttrande.

I enlighet med 1909 års beslut angående kanalanläggningen Vänersborg—Göteborg skall kanalleden anordnas för 4 meters djupgående fartyg, dock att slussar och vissa andra arbeten avsetts för fartyg av 5 meters djupgående. Man räknade nämligen med att kanalen skulle kunna i framtiden behöva fördjupas till 5 meters seglationsdjup.

I samband med Trollhätte kanals ombyggnad hava stadsfullmäktige i Göteborg tillförbundit staden att bekosta anläggning av ny farled i Göta älv nedanför Bohusbanans bro till sådant djup, att fartyg med 4 meters djupgående obehindrat kunna vid lågvatten där framgå.

På grund av önskvärdheten av att den å ifrågavarande sträcka befintliga Hisingsbron vid den ombyggnad, som erfordras för fullgörande av Göteborgs stads berörda åtagande, omedelbart förses med tillräcklig broöppning för genomsläppande av fartyg med ett djupgående av 5 meter, har staden beslutat ombyggnad av Hisingsbron med fria genomfartsöppningar av 17,5 meters bredd, dock endast under förutsättning att staten vidkännes kostnaden för broöppningens vidgande utöver 14 meter, eller vad som erfordras för genomsläppande av 4 meters djupgående fartyg.

Då ökningen av den fria öppningen å Hisingsbron från 14 till 17,5 meter torde vara en nödvändig betingelse för ett rationellt utnyttjande av trafikmöjligheterna å Trollhätte kanal efter ombyggnaden, får utskottet, som icke har något att erinra däremot, att det erforderliga statsbidraget, 20,000 kronor, må utgå av de för kanalleden Vänersborg—Göteborg redan anvisade medel, hemställa,

att riksdagen må medgiva, att av det belopp, som redan anvisats på det år 1909 av riksdagen beviljade anslag å 22,800,000 kronor för anläggning av en ny farled mellan Vänersborg och Göteborg, må såsom bidrag till *ombyggnad av Hisingsbron över Göta älv* med fria genomfartsöppningar av 17,5 meters bredd användas ett belopp av 20,000 kronor.

17:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för anordnande av ny fyrbelysning vid farleden mellan Vänersborg och Göteborg för år 1916 anvisa ett anslag, att utgå av lånemedel, av 200,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet sid. 113—115.

Fyrbelysning vid den nya farleden Vänersborg och Göteborg.

[17.]

Under framhållande därav, att i det kostnadsförslag, som låg till grund för 1909 års riksdagsbeslut angående anslag till farleden ifråga, icke medräknats kostnad för nytillkommande fyrbelysning, medan däremot fullständig utprickning inberäknats, får utskottet, som icke funnit anledning till anmärkning mot Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, hemställa,

att riksdagen må för *anordnande av ny fyrbelysning vid farleden mellan Vänersborg och Göteborg* för år 1916 anvisa ett anslag av 200,000 kronor.

18:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att av det för utvidgning av den mellan Maren och Saltsjön belägna delen av Södertälje kanal beviljade anslaget å 550,000 kronor för år 1916 anvisa, att utgå av lånemedel, återstående beloppet 250,000 kronor.

Utvidgning av Södertälje kanal å sträckan Maren—Saltsjön.

[18.]

Under hänvisning till vad statsrådsprotokollet sid. 115—117 i ämnet innehåller, får utskottet hemställa,

att riksdagen må av det för *utvidgning av den mellan Maren och Saltsjön belägna delen av Södertälje kanal* beviljade anslaget å 550,000 kronor för år 1916 anvisa återstående beloppet 250,000 kronor.

Motion ang.
ombyggnad
av Södertälje kanal.

19:o) I den förut omförmälda, av herrar *S. Persson* i Norrköping och *C. Svensson* i Eskilstuna inom andra kammaren väckta motion, nr 101, har hemställts, att riksdagen med bifall till av vattenfallsstyrelsen gjord framställning måtte för ombyggnad av Södertälje kanal anvisa ett anslag av 600,000 kronor för år 1916 med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis för år 1915 av tillgängliga medel utanordna intill 200,000 kronor.

Av förut åberopade statsrådsprotokoll sid. 117—119 inhämtas, att chefen för civildepartementet, vid anmälan inför Kungl. Maj:t av vattenstyrelsens ifrågavarande anslagsäskande uttalat sin övertygelse om den stora betydelsen av den ifrågasatta fullständiga ombyggnaden av Södertälje kanal, men att departementschefen funnit den rådande situationen ställa avgjorda finansiella hinder i vägen för frågans framförande vid innevarande riksdag. Då utskottet delar denna departementschefens uppfattning, får utskottet hemställa,

att herrar Perssons i Norrköping och Svenssons i Eskilstuna ovanberörda motion i nu förevarande del icke må av riksdagen bifallas.

Fortsättande av vissa arbeten för en tredje utbyggnad av Trollhätte kraftstation.

[19.]

20:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för fortsättande av vissa arbeten för en tredje utbyggnad av Trollhätte kraftstation för år 1916 anvisa ett anslag, att utgå av lånemedel, av 2,500,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav förskottsvis under år 1915 av tillgängliga medel utanordna 1,300,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet sid. 122—128.

I herrar *Perssons* i Norrköping och *Svenssons* i Eskilstuna merberörda motion nr 101 inom andra kammaren har hemställts, att för ifrågavarande ändamål måtte för år 1916 anvisas ett anslag av 3,000,000 kronor.

Utskottets yttrande.

I enlighet med av Kungl. Maj:t till 1914 års senare riksdag avlåtet förslag beslöt riksdagen att för påbörjande av vissa arbeten för en tredje utbyggnad av Trollhätte kraftstation för år 1915 anvisa ett anslag av 300,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav förskottsvis under år 1914 av tillgängliga medel utanordna 200,000 kronor.

Genom fattandet av detta beslut intog riksdagen icke någon ståndpunkt till frågan om den slutliga omfattningen av den tredje utbyggnaden av kraftstationen. Ej heller nu torde det vara nödvändigt att i samband med beslut rörande erforderligt anslag för år 1916 för utbyggnadens fortsättande träffa avgörande i fråga om det antal maskin-

enheter — tre eller fyra — som bör installeras, vilket för övrigt på grund av ännu icke avslutade förhandlingar om förvärfvande av viss mark m. m. icke låter sig göra. Det nu framförda anslagskravet avser nämligen allenast medel, som behövas för utförande av arbeten, vilka under alla förhållanden äro påkallade för utbyggnadens fullföljande.

Vad kostnaden för den tredje utbyggnaden angår, hava av utskottet inhämtade upplysningar givit vid handen att, därest utbyggnaden slutligen sker för fyra maskinaggregat och under förutsättning att anläggningen fullt belastas, man med säkerhet måste räkna med, att ny tilloppskanal blir erforderlig, vadan enligt de nu föreliggande beräkningarna den slutliga kostnaden skulle komma att uppgå till 7,490,000 kronor. För mötande av det kraftbehov, som beräknas bära tillgodoses under den närmaste framtiden, är avsikten att tillsvidare installera två maskinaggregat, varför kostnaden beräknats till 4,790,000 kronor.

Utskottet har ansett förtänksamheten bjuda att icke uppskjuta fortsättandet av ifrågavarande utbyggnad av Trollhätte kraftverk. Utskottet har emellertid icke funnit sig kunna tillstyrka att för ändamålet beviljas högre anslag än Kungl. Maj:t föreslagit.

Utskottet hemställer,

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts föreliggande framställning och med avslag å herrar Perssons i Norrköping och Svenssons i Eskilstuna ovanberörda motion, i vad densamma, beträffande anslag för nu ifrågavarande ändamål, skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag må för *fortsättande av vissa arbeten för en tredje utbyggnad av Trollhätte kraftstation* för år 1916 anvisa ett anslag av 2,500,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav förskottsvis under år 1915 av tillgängliga medel utanordna 1,300,000 kronor.

21:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för fullbordande av första utbyggnaden av kraftstationen vid Porjus för år 1916 anvisa ett anslag, att utgå av lånemedel, av 1,300,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna nämnda belopp. Första utbyggnaden av kraftstationen vid Porjus. [20.]

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet sid. 129—136.

Vid framläggandet av förslaget till uppförande av den elektriska kraftstationen vid Porjus beräknades att de anläggningar, som voro

Utskottets yttrande.

avsedda att verkställas genom vattenfallsstyrelsens försorg, skulle kunna fullbordas för ett belopp av 10,983,000 kronor. Härutöver har sedermera ett sammanlagt belopp av 210,000 kronor för vissa anläggningars utförande ställts till vattenfallsstyrelsens förfogande, vadan hela den beräknade kostnaden uppgår till 11,193,000 kronor. Emellertid har det visat sig, att härutöver kräves en summa av 1,300,000 kronor. Den beräknade kostnaden skulle alltså komma att överskridas med omkring 11,6 procent.

Anslagsöverskridandet i fråga har förorsakats av följande ökade kostnader:

för regleringsdammen	omkring	200,000: —
» förstärkningsarbeten m. m. på grund av förekomst av lersköl i berget	»	500,000: —
» ställverkshuset	»	200,000: —
» provisoriska husbyggnader	»	100,000: —
» administration, transporter och diverse utgifter	»	300,000: —
		<hr/>
Summa kronor		1,300,000: —

Vad först angår kostnaderna på grund av den förefintliga lerskolen i det berg, på vilket själva kraftstationen är förlagd och genom vilket såväl tilllopps- som avloppstunnlarna äro dragna, lär det böra framhållas, att på grund av vidtagna geologiska undersökningar anledning saknats att antaga förekomsten av skölbildningen. Med hänsyn till de säregna förhållanden, under vilka ifrågavarande kraftstationsanläggning utförts, torde ej heller beträffande övriga poster med fog kunna framställas anmärkning för bristande förutseende vid arbetets planläggning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för *fullbordande av första utbyggnaden av kraftstationen vid Porjus* för år 1916 anvisa ett anslag av 1,300,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna nämnda belopp.

**Inköp av
inventarier
för Älv-
karleby
kraftverk.**

22:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för inköp av inventarier för Älvkarleby kraftverk för år 1916 anvisa ett anslag av 100,000 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet sid. 137.

Mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning har utskottet icke haft något att erinra, vadan utskottet hemställer,

att riksdagen må för *inköp av inventarier för Älvkarleby kraftverk* för år 1916 anvisa ett anslag av 100,000 kronor.

23:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att till anordningar för elektrisk uppvärmning av isgrindarna vid Älvkarleby kraftstation för år 1916 bevilja ett anslag, att utgå av lånemedel, av 125,000 kronor.

Anordningar för elektrisk uppvärmning av isgrindar vid Älvkarleby kraftstation.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet sid. 138—140.

Med hänsyn till angelägenheten av att i möjligaste mån förebygga störning i kraftverkets drift får utskottet, med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

[22.]

att riksdagen må till *anordningar för elektrisk uppvärmning av isgrindarna vid Älvkarleby kraftstation* för år 1916 bevilja ett anslag av 125,000 kronor.

24:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition, som kan komma att avlätas angående anslag för anläggande av en ångkraftstation för Älvkarleby kraftverk, för ändamålet beräkna ett anslag för år 1916, att utgå av lånemedel, av 1,000,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1915 av tillgängliga medel utanordna 400,000 kronor.

Ångkraftstation för Älvkarleby kraftverk.

[23.]

Över denna framställning kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

anmäla.

25:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för år 1916 anvisa ett belopp, att utgå av lånemedel, av 800,000 kronor att enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t meddelar, användas för utförande av distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten för statens kraftverk.

Distributionsanläggningar för statens kraftverk.

[24.]

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 142—148 i statsrådsprotokollet.

För ifrågavarande ändamål har å 1915 års riksstat anvisats ett anslag av 2,200,000 kronor. Vattenfallsstyrelsen har för år 1916 beräknat anslagsbehovet till 1,500,000 kronor. Då någon nedsättning av anslaget under vad Kungl. Maj:t föreslagit icke synes kunna ifrågakomma, får utskottet hemställa,

att riksdagen må för år 1916 anvisa ett belopp av 800,000 kronor att enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t meddelar, användas för *utförande av distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten för statens kraftverk.*

Ang. sättet
för täckande
av de utav
utskottet
tillstyrkta
utgifterna.

26:o) Såsom av punkterna 4, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 17, 18, 20, 21, 23 och 25 här ovan framgår, har Kungl. Maj:t föreslagit, att däri omförmälda, av Kungl. Maj:t äskade anslag skola utgå av lånemedel. Beträffande sättet för täckande av såväl ifrågavarande som de i övrigt av utskottet tillstyrkta utgifter för kapitalökning kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva yttrande, vilket utskottet skolat härigenom för riksdagen

omförmäla.

Stockholm den 26 februari 1915.

På statsutskottets vägnar:

CARL SWARTZ.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar C. J. G. Swartz, S. H. Kvarnzelius, O. Jonsson, O. M. Strömberg, H. F. Lamm, H. H. K. Ericson, C. G. Ekman, A. C. Lindblad, J. Nilsson, A. Pers, I. E. G. Svensson och greve N. F. Posse samt

från andra kammaren: herrar A. Ekman, H. Andersson i Skivarp, J. B. Eriksson i Grängesberg, G. Odqvist, A. Wiklund, J. Ström, A. Anderson i Råstock, J. Olofsson i Digernäs, H. Lemke, C. R. Jansson i Falun, K. O. Strid och J. A. Ingvarson.

Bil A.

V. P. M.

angående ombyggnaden av bron över Öre älv.

Enligt vad järnvägsstyrelsen i sin underdåniga skrivelse den 21 sistlidne oktober meddelat, äro, sedan nu pågående ombyggnader av broarne över Dalälven vid Krylbo och över Ljusnan vid Edänge under loppet av 1916 hunnit avslutas, samtliga broar å linjen Krylbo—Nyåker ombyggda eller förstärkta. Samtidigt har järnvägsstyrelsen gått i författning om att viss i samband med underhållet skeende förstärkning av spåröverbyggnaden å linjen upp till Långsele blir utförd till samma tid. Motsvarande förstärkning av spåröverbyggnaden å linjen Långsele—Vännäs är avsedd att efter hand och planmässigt eftersom broarne hinna förstärkas utföras under loppet av år 1917, eventuellt åren 1917 och 1918. För att emellertid därefter kunna utnyttja möjligheten att använda tyngre lokomotivtyper å sistnämnda linje, måste bron över Öre älv helt ombyggas.

Sedan ombyggnaden av bron över Öre älv utförts och den förutnämnda förstärkningen av spåröverbyggnaden verkställd, är hela linjen upp till Vännäs trafikabel för fordon med aderton tons axeltryck, d. v. s. att till Vännäs, där en större lokomotivstation är belägen och där lokomotivbyte i tågen mellan Långsele och Boden äger rum, kunna användas även statens järnvägars lokomotivtyper litt. B och Tb. Härigenom blir det möjligt dels att öka tågens hastighet, dels att framföra större tågvikter utan förstärkningslokomotiv, varjämte särskilt genom ombyggnaden av bron över Öre älv undvikes den försening av tågen, som för närvarande uppstår därigenom, att tågen på grund av brons relativt svaga konstruktion, vilken dock med de försiktighetsmått, som äro vidtagna, icke utgör någon fara för trafiksäkerheten, och på grund av banans på ömse sidor av bron förefintliga dåliga tracé måste passera bron med den mycket ringa hastigheten av 20 kilometer. Vidare kan, sedan bron ombyggt och linjen sålunda blivit likvärdig i trafikeringshänseende med linjen söder om Långsele, lokomotivparken bättre utnyttjas. Detta gäller även i viss mån vagnparken, i det att sedermera även alla slags tyngre specialvagnar utan omlastningsåtgärder kunna framföras.

Enligt den av järnvägsstyrelsen uppgjorda planen borde ombyggnaden av bron utföras under loppet av två år, nämligen under åren 1916 och 1917. En byggnadstid av två år är dock, ehuru önskvärd, den minsta tid, som för ett arbete av detta slag och denna stora omfattning kan lämpligen tänkas utan oekonomisk forcering. Bron är avsedd att utföras av betong, varigenom stora fördelar, bland annat i militärt hänseende, vinnas. Med undantag av den på grund av den nya brons nya läge betingade omläggningen av banan på ömse sidor om bron samt en del grundläggningsarbeten, måste övriga arbeten verkställas under de tider av året, då frost icke råder, enär betonggjutningen icke utan särskilt dyra skyddsanordningar kan eller får ske i kyla. Utförandet av bron på de avsedda tvenne åren förutsätter därför, att lämplig väderlek råder, något som naturligen icke på förhand kan bestämmas, varförutom hinder i arbetet av annat slag, exempelvis leveransförseningar och dylikt icke få förekomma. Även om styrelsens ursprungliga arbetsplan sålunda vunnit gillande, är det därför icke absolut säkert, att bron hunnit helt färdigställas under loppet av år 1917.

Med Kungl. Maj:ts förslag att fördela arbetet på längre tid synes planen för detsamma böra läggas så, att av de för år 1916 begärda 100,000 kronor verkställes så mycket av den omläggning av linjen, som erfordras för att till platsen för brobyggnaden framföra erforderliga materialier samt till förberedande arbeten för gjutningen av bron. För åren 1917 och 1918 anslås den återstående delen av det till 850,000 kronor beräknade hela anslaget, med något större belopp år 1917 än år 1918. Beloppens relativa storlek kan styrelsen dock nu ej uppgiva. Bron skulle under sådan förutsättning vara färdig intill hösttidtabellen 1918. En försening i ogynnsammaste fall av ungefär ett år skulle genom tillämpning av denna arbetsplan alltså uppstå, vilken försening dock icke kan tillmätas avgörande betydelse. En arbetsplan, baserad på ett anslag av 100,000 kronor för år 1916 och återstående beloppet 750,000 kronor under år 1917 låter sig icke tänkas.

I samband härmed må påpekas, att styrelsen icke någonsin avsett att påbörja arbetet å broombyggnaden under år 1915, vadan den föreslagna ändrade arbetsplanen icke har någon betydelse för avhjälpandet av den befarade arbetsbristen under år 1915. Det synes styrelsen icke heller lämpligt att för någon del av detta broarbete använda sig av det av Kungl. Maj:t föreslagna förskottsbeloppet å 206,000 kronor för påbörjande av en del av de begärda arbetena. Naturligen skulle omläggningen av banan, som fordrar mindre förberedelsetid än i avseende på broombyggnadens konstruktiva beräkning, kunna påbörjas redan under innevarande år med användande av detta förskottsanslag, men detta anslag är fullt behövt för påbörjande av vissa av de övriga ifrågasatta arbetena, och ett utnyttjande av detsamma för påbörjandet av ombyggnaden under år 1915 av bron över Öre älv skulle endast medföra minskning på andra håll av arbetsmöjlighet samtidigt som de utförda terrasseringsarbetena icke komma till någon nytta, förrän brosträckan kan i sin helhet trafikerats. Stockholm den 31 januari 1915.

Axel Granholm.